

פרק רבי אליעזר

הקדמה:

בפרק זה מתבארים הלכות התרת נדרים.

במסכת חגיגה [י א] אומרת המשנה שהיתר נדרים הוא מהדברים ה"פורחים באויר", ואין להם על מה שיסמכו, לפי שאינם מפורשים במקרא, אלא הם נלמדים מדרשת הפסוקים.

הגמרא מביאה כמה דרשות, וביניהן את הדרש מהפסוק "לא יחל דברו", הוא אינו מוחל את דברו, אבל אחרים מוחלים לו.

ומכאן למדו חכמים, שהנודר הרוצה להתיר את נדרו, צריך לבוא לפני חכם, ולהשאל על נדרו, כדי שיתירנו החכם.

ומצינו בדברי הראשונים שני אופנים שמכחם יכול החכם להתיר לו נדרו:

א. על ידי **חרטה**, שמתחרט הנודר על שנדר את הנדר.

ב. על ידי **פתח**, שמוצא לו החכם צד של טעות בנדר, שאם היה יודע הוא לא היה נודר.

ויש הסוברים שהחרטה עצמה היא פתח של טעות לנדר, שאילו היה יודע הנודר שהוא יתחרט על נדרו, הוא לא היה נודר אותו.⁽¹⁾

ובמשנה להלן יתבאר שנחלקו רבי אליעזר וחכמים, האם אפשר לחכם להתיר את

הנדר גם בפתח של דבר לא צפוי, הנקרא "נולד", וכפי שיבואר במשנה.

מתניתין:

רבי אליעזר אומר: פותחין לאדם פתח א-טו לחרטה מנדרו, **בכבוד אביו ואמו.**

ואומרים לו: אילו ידעת שאתה גורם להוריך בזיון כאשר נדרת, משום שאנשים רואים בך אדם המקל ראש בנדרים, ותולים את הפגם שלך בהוריך, האם היית נודר?

אם היה משיב שלא היה נודר אז בגלל כבוד הוריו, יכולים להתיר את נדרו.

וחכמים אוסרין לפתוח לו פתח לחרטה על נדרו על ידי השימוש בכבוד אביו ואמו. כי שמא אינו מתחרט באמת מחמת כבוד הוריו, אלא אומר זאת לפנינו בפיו בלבד, שהוא מתחרט מפני כבודם, אבל אינו חושב כך בלבו.

כי אם יענה עתה על שאלת החכם, שלא היה איכפת לו מכבודם, אלא היה נודר על אף שאין זה לכבודם, הרי בעצם האמירה הזאת הוא פוגע בכבוד הוריו, ושמה ישקר בפנינו, כדי שלא לומר אמירה הפוגעת בכבוד הוריו. הסבר הגמרא להלן, הוא לפי גירסת הר"ן, והסברו –

אמר רבי צדוק: לפי רבי אליעזר, הסובר

1. וכך פוסק הרמ"א להלכה, שנהגו לעשות מכל חרטה פתח, שעל פיו מתיר החכם את הנדר.